

## **Arenen kirjallinen asiantuntijalausunto sivistysvaliokunnalle aiheesta Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028–2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi**

E 73/2025 vp

Arene kiittää mahdollisuudesta lausua seuraavaa.

Pyynnön mukaisesti Arene antaa lausunnon sivistysvaliokunnan toimialan osalta. Erityisesti Arene keskittyy rahoituskehyn pääotsakkeeseen numero 2 eli ”Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma” sekä pääotsakkeeseen numero 1 eli ”Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto”.

### **Arenen tärkeimmät nostot:**

**Arene tukee kilpailukykyrahaston rahoituksen kasvattamista**, erityisesti Horisontti Eurooppa -puiteohjelman osalta. Tutkimukseen, innovaatioihin ja koulutukseen panostaminen on ammattikorkeakoulujen kannalta ensiarvoisen tärkeää.

**Korkeammat TRL-tasot ja työelämäläheinen TKI-toiminta** tulee huomioida rahoituksessa. Soveltava tutkimus ja yritysysteistyö ovat keskeisiä eurooppalaisten innovaatioiden kaupallistamisessa.

**Komission ehdottama hallinnon yksinkertaistaminen** (mm. kevyemmät hakemukset ja raportointi) on tervetullutta, mutta sen toteutuminen käytännössä vaatii huomiota.

**Ammattikorkeakoulujen osallistaminen puiteohjelmien suunnitteluun** on tärkeää. Suomen tulee varmistaa avoin vuoropuhelu komission kanssa ja kehittää yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

**Aluekehittämisrahoitus tukee alueellista kehittämistä**, ja ammattikorkeakoulut vahvistavat osaamistasoa, elinvoimaa ja työllisyyttä erityisesti pk-yritysten kanssa tehtävän yhteistyön kautta.

**Synergia-rahoituksen kehittäminen** kansallisen ja kansainvälisen rahoituksen välillä (esim. eurooppalaiset yliopistoallianssit) olisi hyödyllistä.

**Uusi aluerahoituksen rakenne tuo joustavuutta**, mutta siirtää rahoituspäätösten painopistettä EU-tasolta kansalliselle tasolle. Suomella on vastuu tehdä korkeakoulut huomioivia, järkeviä kokonaisuuksia.

Arenen lausunto kokonaisuudessaan:

## **Pääotsake numero 2: Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma**

Arene keskittyy erityisesti Euroopan kilpailukykyrahastoon ja Horisontti Eurooppaan.

Suomi tukee komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta merkittävästi. Arene tukee em. Suomen kantaa. Ammattikorkeakoulujen kannalta on ensisijaisen tärkeää, että tutkimukseen, innovaatioihin ja koulutukseen panostetaan. Euroopan innovaatiokuilu suhteessa Yhdysvaltoihin ja Aasiaan on suuri, ja sen kurominen umpeen vaatii vakaan, pitkäjänteisen ja riittävän suuren rahoituskehityksen. Horisontti Euroopan seuraavassa puiteohjelmassa ei ole varaa budjettitason heikennyksiin, ja komission ehdotusta on pidettävä vähimmäistasona. Eurooppa tarvitsee korkeakoulujen näkökulmasta pitkäjänteisen ja budjettiltaan kunnianhimoisen tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman.

Erityisen tärkeää ammattikorkeakoulujen kannalta on, että korkeammat TRL-tasot (Technology Readiness Level eli teknologian kypsyystaso) ja teollisuuslähtöinen sekä työelämäläheinen TKI-toiminta saavat riittävästi huomiota ja resursseja. Tämä tukee sekä eurooppalaisten innovaatioiden syntyä että niiden kaupallista skaalausta. Kilpailukykyrahaston temaattiset politiikkaikkunat voivat parhaimmillaan vahvistaa tätä jatkumoa, kunhan niissä huomioidaan soveltavan tutkimuksen ja yritysysteistyön merkitys. Erityisesti scale up -vaiheeseen on ollut Euroopassa liian vajavaisesti instrumentteja eli kaupallisen potentiaalisen saavuttamiseksi tarvittavaa rahoitusta.

Komission ehdottama yksinkertaistaminen ja hallinnon keventäminen on hyvä muutos. Ammattikorkeakoulusektori hyötyisi ketterimmistä käsittelyajoista, lyhyemmistä ja avoimemmista hakemuksista, kevyemmistä raportointivelvoitteista ja selkeämmistä säännöistä. (Tätä yksinkertaistamista on tosin toivottu jokaiselle ohjelmakaudelle, ja käsitys selkeydestä voi olla eri, esim. tuen saajalle voi olla silti haastavaa.)

Horisontti Euroopan ja Euroopan kilpailukykyrahaston välille on tärkeää saada selkeä prosessi. Horisontti Euroopan ja kilpailukykyrahaston kaksoisohjaus (pilari II) ja poliittisten ikkunoiden sisään rakennevat ehdot, priorisoinnit ja mittarit eivät saa lisätä hallinnollista kuormaa tai heikentää ohjelman joustavuutta. Komissio on luvannut yksinkertaistaa ja keventää ohjelmia, kuten edellä mainittiin.

Vaikka puiteohjelma säilyy muodollisesti itsenäisenä ja riippumattomana EU-rahoitusohjelmana, komission mukaan puiteohjelma tukee Euroopan kilpailukykyrahaston strategisia tavoitteita. Alustavasti 90 % kakkospilarin TKI-yhteistyörahoituksesta on määrä allokoida Euroopan kilpailukykyrahaston politiikkaikkunoiden tavoitteisiin. Siksi pidämme tärkeänä, että erityisesti näiden kilpailukykyrahastoon linkittyvien työohjelmien ja hakujen suunnitteluprosessiin osallistetaan riittävän laaja joukko asiantuntijoita tutkimus- ja korkeakoulukentältä, ml. ammattikorkeakoulut. Suomen osallistumismahdollisuudet puiteohjelman valmisteluun ja avoin vuoropuhelu komission kanssa tulee turvata myös jatkossa ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa on kehitettävä.

Komission ehdotuksessa positiivista on TKI-yhteistyöhankkeiden jatkuvuus ohjelman kakkospilarissa "kilpailukyky ja yhteiskunta". Soveltava tutkimus mainitaan ohjelmassa eksplisiittisesti yhtenä TKI-jatkumon osa-alueena, jota Horisontti Eurooppa tulee jatkossakin tukemaan. Samalla

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto

Arene ry

[www.arene.fi](http://www.arene.fi)

ammattikorkeakouluille olennaiset elementit kuten monialainen lähestymistapa TKI-toimintaan ja korkea yhteiskunnallinen vaikuttavuus korostuvat läpileikkaavina elementteinä ohjelmassa. Kollaboratiivisten yhteistyöhankkeiden jatkuvuus kakkospilarissa tukee ammattikorkeakoulujen ekosysteemilähtöistä yhteistyötä.

AMK-kenttä tekee paljon yritys yhteistyötä, sillä amkeilla on elinvoimaiset verkostot elinkeinoelämään. Moni amk toimii usein esim. alueen yritysten porttina EU-hankkeisiin. AMK-sektori on merkittävä juuri alueellisten pienten yritysten aktivoinnissa ja avustamisessa TKI-toiminnassa. Erityisesti pienten yritysten mahdollisuus osallistua FP10 eri rahoitusohjelmiin paranee yhteistyössä ammattikorkeakoulujen kanssa. AMK-sektori on nimenomaan toimija, joka pystyy tukemaan myös yrityskumppanien pääsyä Horisontti Eurooppa -hankkeisiin ja näin edistämään PK-yritysten osallistumisen edellytyksiä.

Komission mukaan "Kilpailukykyrahaston tuella voitaisiin edistää investointeja tulevaisuuden kannalta keskeisiin murrosteknologioihin, kuten avaruusteknologiaan, tekoälyyn ja kvanttiteknologiaan". Arene muistuttaa, että murrosteknologioiden käyttöönottoon ja hyödyntämiseen liittyy samanlaisia kysymyksiä kuin datan ja datatalouden hyödyntämisen mahdollisuuksiin. Uusien keksintöjen ja innovaatioiden hyödyntäminen ja laaja-alainen käyttöönotto yhteiskunnassa edellyttää sellaista TKIO-toimintaa, joka tukee yritysten ja julkisen sektorin kyvykkyyttä hyödyntää ja ottaa käyttöön uusia teknologioita toiminnassaan.

## **Pääotsake numero 1: Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto**

Suomen tärkein tavoite on talous- ja tuottavuuskasvun parantaminen. Tähän ammattikorkeakoulut voivat tarjota tärkeitä eväitä. Aluekehittämisrahaa on käytettävä tulevalla kaudella entistä vahvemmin tukemaan osaamistason vahvistamista. Ammattikorkeakoulujen kautta se voidaan tehdä niin, että rahoituksen vaikuttavuus kohdistuu täysimääräisesti, vaikuttavasti ja laaja-alaisesti alueiden elinvoiman ja työllisyyden vahvistamiseen.

Aikaisemmilla rahoituskausilla rakennerahastovaroilla on ollut hyvä kansallinen vaikuttavuus, koska rahoitusta on hyödynnetty ammattikorkeakoulujen ja kaupunkien sekä kehittämissyhtiöiden yms. yhteistyönä mm. pk-yritystoiminnan edistämiseen. Siksi Arenen pitää rahoituksen jatkuvuutta tärkeänä tavoitteena myös uudessa kansallisessa ja alueellisessa kumppanuussuunnitelmassa. Ammattikorkeakouluilla on paljon annettavaa kestävä aluekehittämisen, sosiaalisen yhteenkuuluvuuden ja yhteiskunnallisen resilienssin alueilla.

Koheesiorahoituksen avulla AMK:t kykenevät tavoittamaan ja aktivoimaan alueen pk-yrityksiä kehittämiseen ja luomaan sitä kautta polkua pk-yrityksille kansallisen ja kansainvälisen kilpaillun rahoituksen hyödyntämiseen. Rakennerahastohankkeet tukevat nimenomaisesti alueellista ja paikallista kehittämistä ja vahvistavat alueellista yhdenvertaisuutta. EAKR/ESR+ -hankkeet toimivat ponnahduslautana suoriin EU-rahoituksiin, BF-rahoituksiin jne. niin pk-yrityksille, järjestöille kuin ammattikorkeakouluillekin, usein niin organisaation kehittymisen kuin henkilöstön osaamisenkin/kokemuksen kannalta. Usein amk on luonteva taho koordinoimaan hanketta, jossa on mukana myös TKI-työssä kokemattomampia tahoja tai vaikka pieniä yrityksiä, jotka toimivat (toistaiseksi) vain Suomessa. EAKR-ESR

rahoitus mahdollistaa laajemman toimijakirjon osallistumisen hanketoimintaan, mikä mahdollistaa myös osaltaan esim. innovaation syntymistä ja toisaalta on myös yhdenvertaisuuskysymys. On myös paljon kehittämiseen liittyviä kysymyksiä, joita on resurssitehokasta ratkoa alueellisesti.

Erilaisia synergia-rahoituksen mahdollisuuksia koheesiorahoituksen ja kilpaillun kansallisen ja kansainvälisen rahoituksen välillä olisi hyvä kehittää. Esimerkki synergia-rahoituksesta kansallisen ja kansainvälisen rahoituksen kautta olisi eurooppalaisten yliopistoallianssien TKI-toiminnan rahoituksen varmistaminen uudesta kansallisen ja alueellisen suunnitelman (NRP) rahoituksesta.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Rakennerahastovarot mahdollistavat tällaisen kehittämien sekä alueellisesti, että alueiden välisenä yhteistyönä kansallisesti, esimerkiksi Vihreää siirtymää ja työllisyyttä tukevat valtakunnalliset ja alueelliset hankkeet meneillään olevalla rahoituskaudella.

Ammattikorkeakoulujen lainmukainen tehtävä on: ”Harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.” Tämän tehtävän mukaisesti ne ovat kehittäneet kykyään tuottaa lisäarvoa opiskelun, tutkimuksen, kehittämisen ja innovaatiotyön kautta.

Positiivista uudessa aluerahoituksen rakenteessa on, että jäsenvaltiolle tulee paljon joustavuutta eli mailla on enemmän ns. pelivaraa rahoituksen kohdentamisessa. Haastavaa puolestaan on se, että komissio on ns. siirtänyt ns. taistelun rahoista EU-tasolta kansalliselle tasolle. Suomelle onkin tärkeää katsoa kansallisesti, että uudessa mallissa tehdään järkeviä kokonaisuuksia ja huolehtia siitä, miten korkeakoulut ovat tässä mukana.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Riitta Konkola  
puheenjohtaja

Ida Mielityinen  
toiminnanjohtaja